Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

Development Of An Education Program For Enhancing The Good Citizenship For The Youth In Special Administration Zone In Southern Border Of Songkhla Province

จุฑารัตน์ คชรัตน์ (Jutarat Kotcharat)*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา 2) พัฒนาศักยภาพของเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาให้มีความรู้ พฤติกรรม เจตคติ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเพื่อการพัฒนาทางสังคมและสามารถบูรณาการการแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในท้องถิ่นได้ โดยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) กลุ่มตัวอย่างคือเด็กนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากตามรายชื่อโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านประกอบออก อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โดยมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 จำนวน 33 คน เป็นกลุ่มทดลองและใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (Single - Group Pretest-Posttest Design)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้ผลผลิตเป็นโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 9 เรื่อง ได้แก่ 1. มีความสามัคคีในหมู่คณะ 2. ยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเอง 3. มีความกล้าหาญในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง 4. มีการตัดสินใจที่ดี 5. มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง 6. มีจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและกตัญญูต่อแผ่นดิน 7. มีจิตสาธารณะเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ 8. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 9. มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม

* อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Dr. at Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Email : jutarat@hu.ac.th

2) ผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในด้านความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา พบว่า การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีของเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลานักเรียนมีความรู้และพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีสูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 นักเรียนมีระดับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)=2.93,ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.31) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่าอยู่ในระดับสูงทุกพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)ระหว่าง2.52 – 3.25 และนักเรียนมีเจตคติต่อโปรแกรมการศึกษาฯในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.60 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.33)

คำสำคัญ : โปรแกรมการศึกษา / ความเป็นพลเมืองดี / โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน / เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research aims to 1) develop an educational program to promote citizenship of students in schools under the jurisdiction of Border Patrol Police Bureau in the Southernmost Special Development Area of Songkhla province 2) develop capacity of the students, particularly their knowledge, behavior and attitude toward citizenship, as they can use to develop their society and may be a solution for violence problems in this area. The sample of the present study were Grade 4 - 5 students in Banprakobok Border Patrol Police school. They were randomly selected through Stratified Sampling method. Single - Group Pretest-Posttest Research Design were employed in the current study.

There were two key findings of this research. Firstly, the developed educational program which aimed to promote citizenship of students in schools under the jurisdiction of Border Patrol Police Bureau in the southernmost special development area of Songkhla province comprised of nine components of citizenship whichwere 1.Unity of group 2. Acceptation of difference and respect of others 3. Bravery to do right things 4. Proper decision making 5. Self-discipline and responsibility 6. Be love and gratefulness to home town 7. Spirit is always willing to help others. 8. Adore to nation, religion, and HM the King 9. Honesty and justice. Secondly, the program was trialed in target group students and found that knowledge and behavior in citizenship of

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

the students were significantly higher after they participated in the program.In summary, their citizenship behavior were at a high level (Mean = 2.93 Standard Deviation = 0.31) and all components were also at high level (Mean ranged from 2.52 – 3.25). The students' attitude toward the developed program was at a very high level (Mean = 3.60 Standard Deviation = 0.33)

Keywords: Educational Program / Citizenship / Border Petrol Police School / The Southern Special Development Area

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้มีคุณภาพและการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนนั้นจำเป็นต้องทำตั้งแต่วัยเยาว์ สถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาคนให้มีความรู้และมีคุณลักษณะตามที่พึงประสงค์ ดังปรากฏในหลักสูตรทุกๆ ฉบับ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีนี้จะปรากฏชัดเจนอยู่ในสาระของหลักสูตรทุกระดับชั้น แม้ฉบับล่าสุดคือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่คาดหวังว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจะต้องเป็นเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่านเขียน ค้นคว้า มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีทักษะและกระบวนการคิด เป็นพลเมืองดี รักประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ให้ท้องถิ่น ทั้งหมดคือสิ่งที่คาดหวังที่เป็นคุณภาพหรือมาตรฐานเด็กไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาของประเทศที่ผ่านมาที่มุ่งสู่สังคมอุตสาหกรรม จนเกิดเป็นการพัฒนาที่ขาดความสมดุลและไม่ยั่งยืนส่งผลทำให้มีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ การกระจายความเจริญ สังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็วและอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาทางวัตถุไม่สมดุลกับการพัฒนาคน ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและขาดแคลน ความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนทั้งประเทศ แม้กลุ่มชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ก็ย่อมจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ด้วย การจัดการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบโปรแกรมการศึกษาซึ่งเข้ามาช่วยส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาในสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ Boyle (1981) ที่กล่าวถึงการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเชิงพัฒนาว่า การวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยควรพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการตามสภาพจริงและสามารถนำไปแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้นจึงต้องมีการสำรวจหาความต้องการการเรียนรู้อย่างชัดเจน และนำไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการอย่างแท้จริง

Boyle (1981) กล่าวว่า การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเชิงพัฒนาเป็นกระบวนการช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทักษะ ความรู้ เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองและกลุ่มได้รวมถึงความสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน 2) การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มผู้รับบริการ

โดยการสำรวจความต้องการของผู้เรียนที่ต้องรับการแก้ไขและพัฒนา 3) การพิจารณาผลที่พึงประสงค์ เป็นการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับรวมถึงระยะเวลาในการเรียนรู้ 4) การกำหนดแหล่งทรัพยากรและการสนับสนุน เป็นการเตรียมเนื้อหา วิทยากร เงินทุนสนับสนุนรวมถึงอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน 5) การสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำกระบวนการเรียนรู้และการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 6) โปรแกรมการปฏิบัติงาน ผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมตามระยะเวลาที่จัดโปรแกรมการศึกษา 7) ความน่าเชื่อถือของการใช้ทรัพยากร เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการเรียนรู้ และ 8) การรายงานค่าของโปรแกรมการศึกษา เป็นการสรุปภาพรวมของการจัดโปรแกรมทั้งหมดที่ต้องปรับปรุงและนำไปพัฒนาให้เป็นโปรแกรมการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ในการสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) มาใช้เป็นขั้นตอนในการสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำ เป็นขั้นตอนจากการสนทนาซักถามประสบการณ์รูปธรรม โดยเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมมีส่วนร่วมและบอกเล่าประสบการณ์ต่างๆ เน้นการบอกเล่า แสดงความรู้สึกและยึดถือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามที่ตนเองประสบในขณะนั้น 2) ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์นั้นๆ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active Learning) 3) ขั้นอภิปราย เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลและใช้ความคิดในการสรุปรวบยอดเป็นหลักการหรือแนวทางปฏิบัติต่างๆที่ดีและ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเอาความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และผู้วิจัยได้ใช้เนื้อหาความเป็นพลเมืองดีที่สังเคราะห์ได้จากความเป็นพลเมืองดีตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : ออนไลน์) ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของ วรากรณ์ สามโกเศศ (2557) ค่านิยมพื้นฐานการเป็นพลเมืองดีของ กวี วรกวิน และคณะ (2553), ความเป็นพลเมืองดีของกระทรวงวัฒนธรรม (2552), หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) และความเป็นพลเมืองดีตามทัศนะของ Gomes (2010) ประกอบด้วย 1) มีความสามัคคีในหมู่คณะ 2) ยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเอง 3) มีความกล้าหาญในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง 4) มีการตัดสินใจที่ดี 5) มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง 6) มีจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและกตัญญูต่อแผ่นดิน 7) มีจิตสาธารณะเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ 8) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 9) มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา โดยนำเอาแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเชิงพัฒนาของ Boyle (1981) มาผสมผสานกับแนวคิดทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) เพื่อใช้จัด

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

กิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างประชาสังคม (Civil Society) อันจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาประเทศสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาให้มีความรู้ พฤติกรรม และเจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีเพื่อการพัฒนาทางสังคมและสามารถบูรณาการการแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบในท้องถิ่นได้

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experiment) ในรูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว (The Single Group Pretest – Posttest Design) โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการบนพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาของ Boyle (1981) เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาตามกระบวนการที่มีการวางแผนพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 5 ขั้นตอนแรก คือ

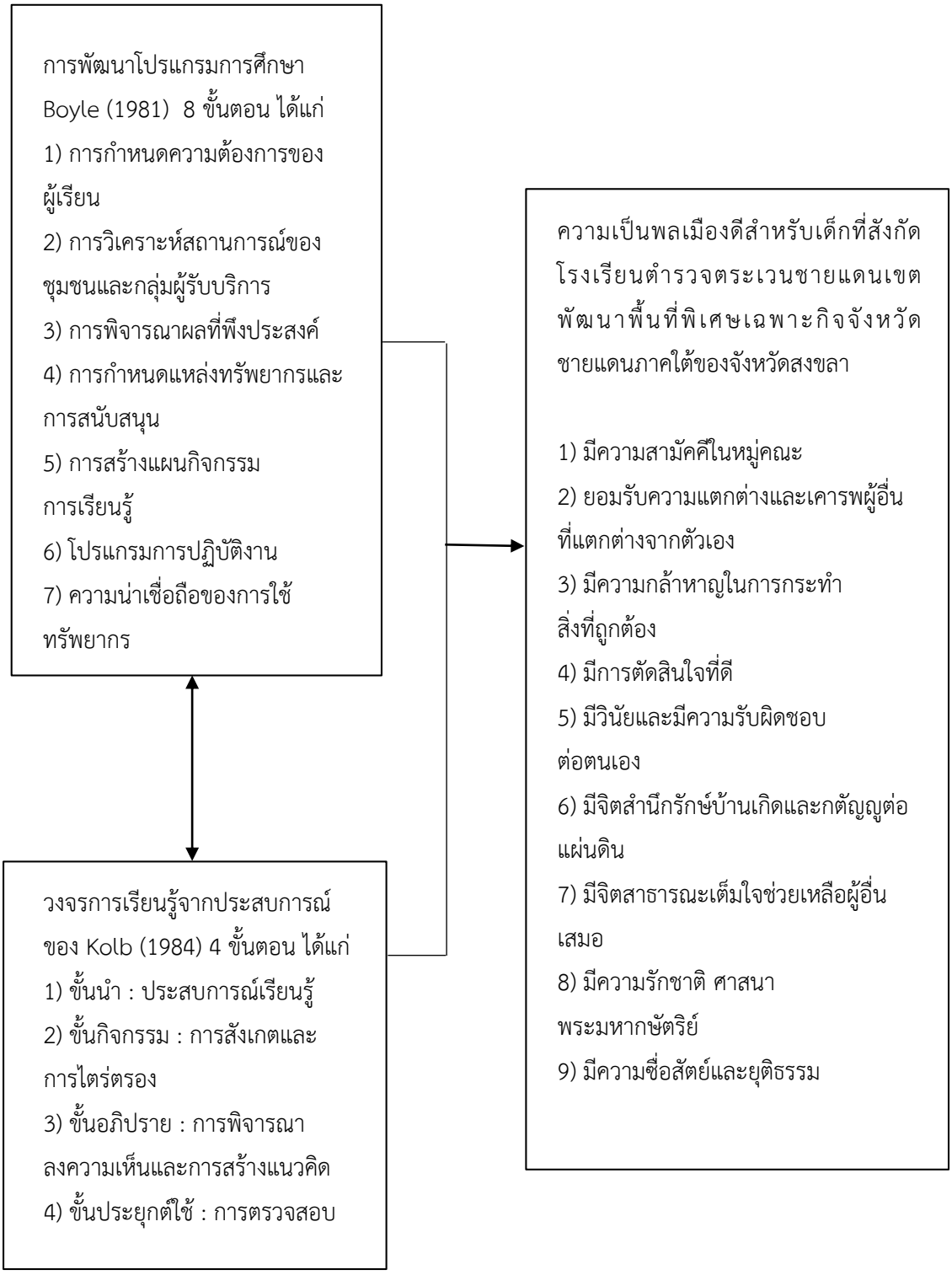
1) การกำหนดความต้องการของผู้เรียน
2) การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มผู้รับบริการ
3) การพิจารณาผลที่พึงประสงค์
4) การกำหนดแหล่งทรัพยากรและการสนับสนุน
5) การสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ในด้านความรู้ พฤติกรรม เจตคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยการดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาของ Boyle (1981) ใน 3 ขั้นตอนหลัง คือ

6) โปรแกรมการปฏิบัติงาน
7) ความน่าเชื่อถือของการใช้ทรัพยากร
8) การรายงานค่าของโปรแกรมการศึกษา

ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา โดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเชิงพัฒนาของ Boyle (1981) ซึ่งมีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดพื้นฐานสำหรับพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเป็นการกำหนดพื้นฐานความต้องการของผู้เรียน 2) การวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนและกลุ่มผู้รับบริการ โดยการสำรวจความต้องการของผู้เรียนที่ต้องรับการแก้ไขและพัฒนา 3) การพิจารณาผลที่พึงประสงค์ เป็นการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับรวมถึงระยะเวลาในการเรียนรู้ 4) การกำหนดแหล่งทรัพยากรและการสนับสนุน เป็นการเตรียมเนื้อหา วิทยากร เงินทุนสนับสนุนรวมถึงอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน 5) การสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำกระบวนการเรียนรู้และการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน 6) โปรแกรมการปฏิบัติงาน ผู้เรียนเข้าร่วมโปรแกรมตามระยะเวลาที่จัดโปรแกรมการศึกษา 7) ความน่าเชื่อถือของการใช้ทรัพยากร เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการเรียนรู้ และ 8) การรายงานค่าของโปรแกรมซึ่งเป็นการสรุปภาพรวมของการจัดโปรแกรมทั้งหมดที่ต้องปรับปรุงและนำไปพัฒนาให้เป็นโปรแกรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำ : เป็นขั้นตอนจากการสนทนาซักถามประสบการณ์รูปธรรม โดยเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมมีส่วนร่วมและบอกเล่าประสบการณ์ต่างๆ เน้นการบอกเล่า แสดงความรู้สึกและยึดถือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามที่ตนเองประสบในขณะนั้น 2) ขั้นกิจกรรม : เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์นั้นๆ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active Learning) 3) ขั้นอภิปราย : เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลและใช้ความคิดในการสรุปรวบยอดเป็นหลักการ/แนวทางปฏิบัติที่ดีต่างๆ และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ : เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเอาความรู้ /ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันมาใช้เป็นขั้นตอนในการสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้และได้ใช้เนื้อหาความเป็นพลเมืองดีที่สังเคราะห์ได้จากความเป็นพลเมืองดีตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2559 : ออนไลน์), ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของ วรากรณ์ สามโกเศศ (2557) ค่านิยมพื้นฐานการเป็นพลเมืองดีของ กวี วรกวิน และคณะ (2553), ความเป็นพลเมืองดีของกระทรวงวัฒนธรรม (2552), หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) และความเป็นพลเมืองดีตามทัศนะของ Gomes (2010) ซึ่งมีทั้งหมด 9 ประการ ได้แก่ 1) มีความสามัคคีในหมู่คณะ 2) ยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเอง 3) มีความกล้าหาญในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง 4) มีการตัดสินใจที่ดี 5) มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง 6) มีจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและกตัญญูต่อแผ่นดิน 7) มีจิตสาธารณะเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ 8) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ 9) มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยดังปรากฏในแผนภาพ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

แผนภาพแสดง กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา รวม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย จำนวน 250 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีระดับความคลาดเคลื่อน ± 10% โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน เมื่อเทียบกับขนาดประชากรคือ 250 คน เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random Sampling) ออกเป็น 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย โดยเลือกโรงเรียนที่เป็นตัวแทนในแต่ละชั้นภูมิด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากชื่ออำเภอ ได้อำเภอนาทวี ซึ่งอำเภอนาทวีมี 2 โรงเรียนคือ โรงเรียน ตชด.บ้านประกอบออกและโรงเรียน ตชด.เชิญ พิศลยบุตร จึงได้ทำการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้ง ด้วยการจับฉลากชื่อโรงเรียนได้โรงเรียน ตชด.บ้านประกอบออก ซึ่งมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตบ้านประกอบออก จำนวน 33 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงประมาณ วิเคราะห์โดยค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาที่พัฒนาขึ้นในด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติ

1.1 ด้านความรู้

กลุ่มทดลอง (N=33)	ค่าเฉลี่ย $(\bar{X})$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	สถิติทดสอบที (t-test)	ค่า p
ก่อนใช้โปรแกรมการศึกษาฯ	9.24	3.31	16.73	<0.001
หลังใช้โปรแกรมการศึกษาฯ	15.76	4.47		

ผลการเปรียบเทียบด้านความรู้การเป็นพลเมืองดีของเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการศึกษาโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบที พบว่าก่อนเรียนนักเรียนมีค่าเฉลี่ยความรู้ก่อนใช้โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา 9.24 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.31)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ในขณะที่หลังเรียนนักเรียนมีค่าเฉลี่ยความรู้ 15.76 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.47) ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่าค่าสถิติมีค่า 16.73 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าหลังการใช้โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลานักเรียนมีความรู้สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมการศึกษาฯ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

1.2 ด้านพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดี

ความเป็นพลเมืองดี	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	2.95	0.22	มาก
2. มีความซื่อสัตย์และยุติธรรม	3.08	0.67	มาก
3. มีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง	3.16	0.36	มาก
4. มีการตัดสินใจที่ดี	2.52	0.41	มาก
5. มีความกล้าหาญในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง	2.69	0.69	มาก
6. มีความสามัคคีในหมู่คณะ	3.25	0.65	มาก
7. มีจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและกตัญญูต่อแผ่นดิน	3.13	0.52	มาก
8. ยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเอง	2.59	0.55	มาก
9. มีจิตสาธารณะเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ	3.03	0.52	มาก
รวม	2.93	0.31	มาก

การศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนหลังจากที่ได้ใช้โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีของเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา จากการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า หลังจากการใช้โปรแกรมการศึกษาฯ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.93 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31) เมื่อพิจารณารายพฤติกรรมพบว่าอยู่ในระดับสูงทุกพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.52 – 3.25 โดยพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสามัคคีในหมู่คณะ (ค่าเฉลี่ย 3.25 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65) การมีวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.16 /ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36) และมีจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิดและกตัญญูต่อแผ่นดิน (ค่าเฉลี่ย 3.13 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52) สำหรับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การตัดสินใจที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.52 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41) การยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 2.59 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55) และความกล้าหาญในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.69 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69) ตามลำดับ

1.3 ด้านเจตคติที่มีต่อโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี

เจตคติต่อโปรแกรมการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1. การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษาทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม	3.85	0.44	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษามีการเตรียมอุปกรณ์ไว้พร้อมใช้งาน	3.58	0.85	มากที่สุด
3. การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษาใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย	3.61	0.74	มากที่สุด
4. กิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษานี้มีความสนุกสนาน	3.79	0.64	มากที่สุด
5. โปรแกรมปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี 9 ด้าน ซึ่งพอดีไม่มากไม่น้อยเกินไป	3.67	0.59	มากที่สุด
6. ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษามีความเหมาะสม	3.33	0.88	มาก
7. การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษามีกิจกรรมที่หลากหลาย	3.42	0.82	มาก
8.การทำกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษาทำให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น	3.88	0.41	มากที่สุด
9.นักเรียนหลายคนเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นพลเมืองดีมากขึ้นหลังร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษานี้	3.58	0.74	มากที่สุด
10. ฉันแนะนำให้นำโปรแกรมการศึกษานี้ไปใช้กับนักเรียนโรงเรียน ตชด.ที่อื่นๆ	3.27	0.90	มาก
รวม	3.60	0.33	มากที่สุด

ผลการศึกษาเจตคติที่มีต่อโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา พบว่าหลังจากการใช้โปรแกรมการศึกษาฯ นักเรียนมีเจตคติต่อโปรแกรมการศึกษาฯในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.60 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.27 – 3.88 อยู่ในระดับมาก 3 ข้อและระดับมากที่สุด 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกได้แก่ การทำกิจกรรมตามโปรแกรมทำให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.88 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41) การจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษาฯ ทำให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม (ค่าเฉลี่ย 3.85 /ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44) และกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษาฯ นี้มีความสนุกสนาน (ค่าเฉลี่ย 3.79 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64) ตามลำดับ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ ฉันแนะนำให้นำโปรแกรมนี้ไปใช้กับ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

นักเรียนโรงเรียน ตชด.ที่อื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 3.27 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90) ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมมี ความเหมาะสมแล้ว (ค่าเฉลี่ย 3.33 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88) และการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษามีกิจกรรมที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 3.42 / ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1) โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

2) การทดลองโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

3) ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

รายละเอียดดังนี้

1. โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย

1.1 วัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา คือ เพื่อให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มีความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีสูงขึ้น ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดีมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ในมาตรา 7 ที่กล่าวไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,2553)

1.2 กลุ่มผู้เรียน โดยที่ได้กำหนดกลุ่มผู้เรียนเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 เพราะว่า เป็นช่วงวัยที่มีวุฒิภาวะตรงตามแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งแผนฯ ดังกล่าวมุ่งสู่การเสริมสร้างพลังและความเข้มแข็งให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อให้สามารถดูแลและพัฒนาตนเองได้อย่างสมดุลกันทั้งทางร่างกาย จริยธรรม คุณธรรม และความรอบรู้เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง เป็นคนมีคุณภาพของ

ครอบครัวและสังคมส่วนรวม (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 – 2559, 2551)

1.3 ผู้สอน วิทยากร และวิทยากรประจำกลุ่ม เป็นผู้ที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นผู้มีบทบาทในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน เป็นผู้กระตุ้นโดยการซักถามให้ผู้เรียนเกิดความคิดและชี้แนะในการอภิปรายระหว่างผู้เรียนด้วยกันตลอดเวลาของการจัดกิจกรรม ผู้สอนต้องเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียนโดยต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน เคารพและยอมรับคุณค่า ภูมิหลังของผู้เรียนแต่ละคน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งบทบาทของผู้สอน หรือวิทยากรประจำกลุ่มในครั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ ทิศนา แขมมณี (2557)ที่กล่าวว่า การที่ผู้สอนดำเนินตามขั้นตอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์จำเป็นจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ภูมิหลังของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เป็นต้น

1.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) มาใช้เป็นขั้นตอนในการสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นตอนจากการสนทนาซักถามประสบการณ์รูปธรรม โดยเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมมีส่วนร่วมและบอกเล่าประสบการณ์ต่างๆ เน้นการบอกเล่า แสดงความรู้สึกและยึดถือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามที่ตนเองประสบในขณะนั้น เป็นการช่วยสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (1995) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจนั้นเป็นกระบวนการในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถของบุคคล ทำให้รู้สึกมั่นคง มั่นใจ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและสามารถจัดการกับสถานการณ์และปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์นั้นๆ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active Learning) เป็นขั้นตอนที่มุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์นั้นๆ โดยวิทยากรบรรยายและใช้สื่อการเรียนรู้ เช่น วีดิทัศน์ รูปภาพ เกม หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรม โดยให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมและลงมือกระทำไปพร้อมกัน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active Learning) และเป็นกิจกรรมที่สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การระดมความคิด การวาดรูป การค้นหาคำตอบ/แนวทาง การแสดงบทบาทสมมติ สอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2557) ได้เสนอการใช้เกมที่เป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่างๆ และสถานการณ์จำลองเป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆที่อาจจะไม่กล้าแสดงในสถานการณ์จริง

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปราย เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลและใช้ความคิดในการสรุปรวบยอดเป็นหลักการ/แนวทางปฏิบัติที่ดีต่างๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมเสร็จไปแล้วในขั้นนี้ วิทยากรหรือวิทยากรประจำกลุ่มจะต้องเป็นผู้นำทางช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์พฤติกรรมต่างๆ และอภิปรายร่วมกัน จนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยเน้นกระบวนการกลุ่มควบคู่ไปกับการอภิปรายสอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2557) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์นอกจากจะมุ่งให้ได้รับ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ข้อมูลแล้วยังมุ่งให้ได้แบบอย่างที่ดี เช่นการจัดประสบการณ์ตรง การใช้ของจริง และการใช้สัญลักษณ์ เช่น ภาษา ตัวหนังสือ รูปภาพ หรือสื่อในลักษณะอื่นๆ การอาศัยสิ่งเร้า การปรับสภาวะ และการเสริมแรง ให้ผู้เรียนได้คิดและเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเอาความรู้ /ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันซึ่งนักเรียนจะต้องฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดยศึกษาตามคู่มือโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาพร้อมทั้งบันทึกการปฏิบัติด้วยตนเองในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในสมุดบันทึกวันละ 3 ชั่วโมงเป็นเวลา 30 วัน (90 ชั่วโมง) หลังจากนั้นนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาจะได้นำเสนอผลงานของตนเองต่อเพื่อนๆ ครู และวิทยากร โดยมีการนำเสนอทั้งแบบเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Lefrancois (1994) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Boyle (1981) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงบุคคลทั้งในด้านความรู้ พฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียนควรประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปราย การระดมสมอง การแสดงบทบาทสมมติ การเล่มเกม จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ พฤติกรรมและเจตคติหลังการเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ Caffarella (2002) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การฟังบรรยาย การอภิปราย การระดมสมอง ฯลฯ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากขึ้นและกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ยังทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดกว้าง ทำให้ได้รับความคิดเห็นที่หลากหลายส่งผลต่อการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและพัฒนาเจตคติในการที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ดีได้

2. การทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาที่พัฒนาขึ้น ทางด้านความรู้ พฤติกรรม และเจตคติ

โปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา เป็นการฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา โดยจัดกิจกรรมแบบต่อเนื่องเป็นเวลา 3 วัน ซึ่งเน้นการบรรยายทั้งในภาคทฤษฎี และการมอบหมายงานภาคปฏิบัติให้ฝึกฝนตนเองซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุตรหลานส่งผลให้ผู้ปกครองตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญในบทบาทของตนเองและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้นและยังได้รับความรู้ เทคนิควิธีใหม่ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีจากคู่มือโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา ซึ่งสอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2553) ที่กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เนื่องจากทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและเยาวชน

อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เรียนรู้วิธีการใหม่ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูและเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กที่บ้านได้ ดังนั้น ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญเนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดบุตรหลานและเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจเด็กมากที่สุด และสอดคล้องกับ Beaty (1998) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็กทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งผู้ปกครองเปรียบเสมือนครูคนแรกของลูก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

3.1 ปัจจัยที่ส่งเสริมโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

3.1.1 การนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นสามารถนำไปใช้ในการสร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยมในชั่วโมงกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”

3.1.2 ความชัดเจนและครอบคลุมของวัตถุประสงค์ในการเป็นพลเมืองดีครบถ้วน

3.1.3 การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดความรู้สึกยอมรับระหว่างกันทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความกล้าแสดงออกและร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Active Learning) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ (McKinney, 2008)

3.2 ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลา

3.2.1 ความเหมาะสมในเรื่องเวลา ต้องคำนึงถึงสภาพความพร้อมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่ามีความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ รวมถึงช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมต้องไม่ตรงกับช่วงวันหยุดปิดภาคการศึกษาหรือช่วงเดือนรอมฎอนเนื่องผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องปฏิบัติตนตามศาสนกิจศาสนาซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษา

3.2.2 ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ ทำให้โปรแกรมขาดความราบรื่นต่อเนื่อง กล่าวคือการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดยศึกษาตามคู่มือโปรแกรมการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดีสำหรับเด็กที่สังกัดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ของจังหวัดสงขลาพร้อมทั้งบันทึกการปฏิบัติด้วยตนเองในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีในสมุดบันทึก วันละ 3 ชั่วโมงเป็นเวลา 30 วัน (90 ชั่วโมง) เพราะฉะนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ระดับดี

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กวี วรกวิน และคณะ. (2553). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.5.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2553). **เข้าใจลูกรักวัยรุ่น.** กรุงเทพมหานคร : เรือนปัญญา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2552). **การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี (2557) **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 18.กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์.

วรากรณ์ สามโกเศศ. [ออนไลน์]. **“พลเมือง” แบบไหนจึงจะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.** เข้าถึงเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2559 สืบค้นจาก http://www.jpthai.org/content/view/849/

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [ออนไลน์]. **ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบาย ของ คสช.** เข้าถึงเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2559 สืบค้นจาก http://personnel.obec.go.th/personnel/index.php?option=com_content&view=article&id=664:------12-

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. (2550). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550 – 2559.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภาษาต่างประเทศ

Beaty, J. (1998). **Observing development of the youngchild**. 4th ed. New Jersey : Prentice Hall International.

Boyle, Patrick G. (1981). **Planning Better Program.** New York : Mc Graw Hill Book Company.

Caffarella, R.S. (2002) **Planning Programs for Adult Learners**. San Francisco : Jossey-Bass.

Kolb A. David (1984). **Experiential Learning : experience as the source of learning and development**. United States of America : Prentice Hall.

Gibson, C.H. (1995). **The process of empowerment in mother of chronically ill children.** Journal of advance nursing 21 : 1201-1210.

Gomes, L. N. [online]. **Education prepares children to be responsible and good citizen** 2010. Available from: http:// www.curriculum.edu.au/cce/cce what makes a good citizen activity two,23523.html [2016, March 25]

Kathleen McKinney. (2008) **Sociology through active learning : student exercises.** Thousand Oaks : SAGE Publications.

Lefrancois (1994). **Psychology for Teaching.** Belmont, CA : Wadsworth Publishing.